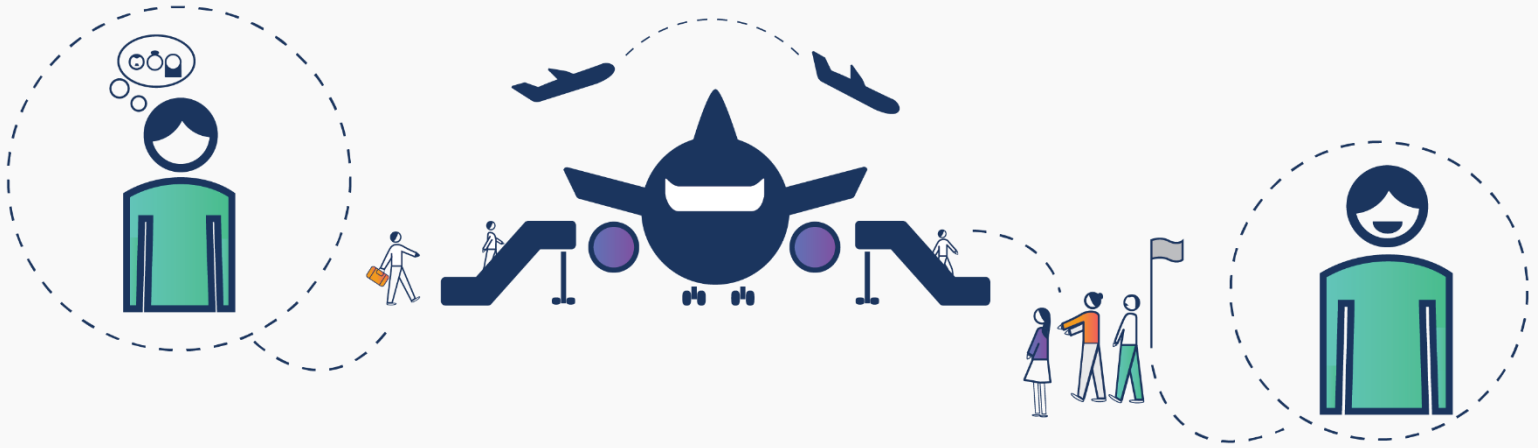

ReNet
Return
Network

‘Δίκτυο Επιστροφής Υπηκόων Τρίτων Χωρών - ReNet’

CY/2018/AMIF/SO3.NO3.1.1

1^ο Έγγραφο Πολιτικής

Center for Social
Innovation

innovADE
LEADERSHIP IN INNOVATION

UNIVERSITY
of NICOSIA

REPUBLIC OF CYPRUS
MINISTRY OF JUSTICE

EUROPEAN UNION

HOME
AFFAIRS
FUNDS

The project ‘Return Network of Third Country Nationals – ReNet’ (CY/2018/AMIF/SO3.NO3.1.1) is co-funded by the Asylum, Migration and Integration Fund (AMIF) and the Republic of Cyprus.

Η μετανάστευση, καθώς και η επιστροφή μεταναστών στις χώρες προέλευσής τους, είναι φλέγοντα θέματα τα οποία βρίσκονται στο επίκεντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), ειδικότερα σε σχέση με το μεγάλο κύμα μετανάστευσης που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια. Στα πλαίσια του φαινομένου αυτού, παρουσιάζεται η ανάγκη σε κάθε χώρα της ΕΕ που εμπλέκεται με επιστροφές Υπηκόων Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ) για ύπαρξη δυνατών υποδομών έτσι ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο αυτό. Παρ' όλα αυτά, παρατηρείται όμως ότι υπάρχουν αρκετά κενά στις διαδικασίες επιστροφών ΥΤΧ στη χώρα καταγωγής τους, κάτι που καθιστά τη διαδικασία ακόμη πιο δύσκολη και περίπλοκη.

Η ΕΕ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις επιστροφές ΥΤΧ, ειδικότερα από το 2010. Όπως αναφέρει η Daniela DeBono (2017):

“The pressure on EU countries to increase migrant returns has been incessant. The first milestone in this process was the 2010 enactment of the Return Directive, and the second occurred in May 2015 when a return policy was included in the [European Agenda on Migration](#)”. («Η πίεση που ασκείται στις χώρες της ΕΕ για την αύξηση των επιστροφών των μεταναστών είναι αδιάκοπη. Το πρώτο ορόσημο αυτής της διαδικασίας ήταν η θέσπιση της οδηγίας για την επιστροφή το 2010 και η δεύτερη πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2015, όταν η πολιτική επιστροφής συμπεριλήφθηκε στην [Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση](#)»).

Στο άρθρο της, η Daniela DeBono (2017) τονίζει επίσης τις δυσκολίες που υπάρχουν στη διαδικασία επιστροφής ΥΤΧ, όπως για παράδειγμα το μεγάλο κόστος επιστροφών, τις γραφειοκρατικές διαδικασίες που σχετίζονται με τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης ΥΤΧ, κλπ., προκλήσεις που είναι γνωστές στους φορείς χάραξης πολιτικής.

“Aside from its ideological underpinnings, little mention was made of the difficulties – well known to policymakers – of actually implementing returns policies, including the exorbitant costs of deportation, the bureaucratic difficulties of collaborating with origin countries on return paperwork, and the mammoth organisational complexity of arranging the trip back home”. («Εκτός από τα ιδεολογικά θεμέλιά τους, λίγα λόγια αναφέρθηκαν στις δυσκολίες - που είναι γνωστές στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής - για την πραγματική εφαρμογή πολιτικών επιστροφών, συμπεριλαμβανομένου του υπερβολικού κόστους της απέλασης, των γραφειοκρατικών δυσκολιών συνεργασίας με τις χώρες προέλευσης και πιο συγκεκριμένα ως προς τα έγγραφα επιστροφών και τη μαζική οργανωτική πολυπλοκότητα για τη διευθέτηση του ταξιδιού της επιστροφής.»).

Επιπλέον, στο άρθρο του, ο Axel Kreienbrink (2006) αναφέρεται στις διάφορες Ευρωπαϊκές Οδηγίες που δημοσιοποιήθηκαν κατά καιρούς, ξεκινώντας από το 2001 (Council Directive 2001/40/EC of 28 May 2001), τονίζοντας επίσης τις διάφορες προσπάθειες που έχουν γίνει μέχρι τώρα για την ενδυνάμωση των διαδικασιών επιστροφής ΥΤΧ και τη συνεργασία μεταξύ σχετικών φορέων που απορρέει από αυτές τις προσπάθειες.

“One indirect consequence of these funding possibilities has been an increased co-operation between various actors involved in return measures. This co-operation fosters the exchange of information and experiences between participating organisations and authorities, which, according to Schneider, has not been the case at the federal level, at least to that extent, before” (Schneider 2006: 102). («Μία έμμεση συνέπεια αυτών των δυνατοτήτων χρηματοδότησης ήταν η αυξημένη συνεργασία μεταξύ των διάφορων φορέων που συμμετέχουν στα μέτρα επιστροφής. Η συνεργασία αυτή ενθαρρύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών μεταξύ συμμετεχόντων οργανισμών και αρχών, πράγμα το οποίο, σύμφωνα με τον Schneider, δεν έχει ξανα συμβεί σε ομοσπονδιακό επίπεδο, τουλάχιστον στο βαθμό αυτό»).

Το έργο **‘Δίκτυο Επιστροφής Υπηκόων Τρίτων Χωρών - ReNet’ (CY/2018/AMIF/SO3.NO3.1.1)** επικεντρώνεται στα πιο πάνω θέματα, αφού στοχεύει στο να φέρει κοντά εμπλεκόμενους φορείς με σκοπό την ανταλλαγή καλών πρακτικών και συνεργασίας. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης της ΕΕ και την Κυπριακή Δημοκρατία και διεκπεραιώνεται από τους οργανισμούς Center for Social Innovation (CSI), CARDET, INNOVADE και το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας.

Το έργο πρωτίστως αφορά στη δημιουργία ενός δικτύου για το θέμα των επιστροφών ΥΤΧ στις χώρες καταγωγής/προέλευσής τους. Το έργο **ReNet** αναμένεται να προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων που ασχολούνται με θέματα αναγκαστικών και εθελούσιων επιστροφών σε τοπικό, αλλά και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Οι δραστηριότητες του δικτύου εστιάζονται στην ενίσχυση της ενημέρωσης σε θέματα αναγκαστικών και εθελούσιων επιστροφών (στη βάση των σχετικών νομοθεσιών και οδηγιών), στην προώθηση του ομαλού επαναπατρισμού και της βιώσιμης επανένταξης των ΥΤΧ στις χώρες καταγωγής/προέλευσής τους, όπως επίσης και στη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των λειτουργιών του κράτους να χειρίζονται διάφορα θέματα σχετικά με τις επιστροφές ΥΤΧ.

Μέσα στα πλαίσια της διεκπεραίωσης του έργου, πραγματοποιήθηκε μια ομάδα εστίασης στις 19 Απριλίου 2019 στα γραφεία του συντονιστή οργανισμού Center for Social Innovation. Στην ομάδα εστίασης έλαβαν μέρος 9 εκπρόσωποι από διάφορους κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς οργανισμούς (Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης - ΔΟΜ, Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης, Υπηρεσία Αλλοδαπών

και Μετανάστευσης - Αστυνομία Κύπρου). Σκοπός της ομάδας εστίασης ήταν η συσσώρευση γνώσης και πρακτικών με τρόπο αλλά και προσέγγιση που αντικατοπτρίζει τις υπάρχουσες ανάγκες των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών ή/και δημόσιων φορέων και άλλων σχετικών κοινωνικών εταίρων.

Κατά τη διάρκεια της ομάδας εστίασης, οι συμμετέχοντες, συζήτησαν για τις ανάγκες και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στη στήριξη των επιστροφών ΥΤΧ. Παρακάτω παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά αποτελέσματα από την ομάδα εστίασης, τα οποία διαχωρίζονται σε δύο επίπεδα. Το πρώτο είναι το θέμα των δεξιοτήτων που αφορά σε διάφορα είδη δεξιοτήτων, όπως επικοινωνία, συνεργασία, διαχείριση, κοινωνική προσέγγιση ή θέματα πολιτιστικών προσανατολισμών, στα οποία υπάρχει ανάγκη για επιπλέον κατάρτιση/εκπαίδευση των εμπλεκόμενων φορέων όπως συζητήθηκε από όλους τους οργανισμούς που παρευρέθηκαν.

Συγκεκριμένα, εκπρόσωποι από το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) ανέφεραν ότι ασχολούνται με την υλοποίηση των εθελούσιων επιστροφών, στις οποίες παρέχεται νομική και ψυχολογική στήριξη. Ο ΔΟΜ τόνισε στους υπόλοιπους οργανισμούς που ασχολούνται με το θέμα της μετανάστευσης, τη σημασία των διαπολιτισμικών διαμεσολαβητών για παροχή των υπηρεσιών διερμηνείας και μετάφρασης και γενικότερα όταν υποστηρίζεται η συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπρόσωποι των διαφόρων υπηρεσιών που συμμετείχαν στην ομάδα εστίασης είναι το να αντιληφθούν το υπόβαθρο (background) των ανθρώπων που έχουν απέναντί τους, παρόλο που έχουν καθημερινή επαφή μαζί τους. Πολλές φορές, καλούνται να εκτελέσουν καθήκοντα ψυχολόγων, κοινωνιολόγων και οτιδήποτε άλλο σχετικό για να μπορέσουν να αντιληφθούν ποιον έχουν απέναντί τους και να τον αντιμετωπίσουν ανάλογα. Επιπλέον, έχει αναφερθεί ότι πρέπει να υπάρχει σωστή επικοινωνία ανάμεσα στους λειτουργούς των υπηρεσιών αυτών και τους ΥΤΧ, που πολλές φορές εμποδίζεται εξαιτίας γλωσσικών εμποδίων.

Το δεύτερο στο οποίο φαίνεται να υπάρχει ανάγκη είναι η συλλογή κάλων πρακτικών από άλλα κράτη μέλη της ΕΕ που μπορούν να παρουσιαστούν σε ένα εργαστήριο. Επίσης, βοηθητικό θα ήταν οι καλές πρακτικές να μπορούν να διαχωριστούν σε διάφορες θεματικές, όπως σε θέματα αντιμετώπισης συγκεκριμένων περιπτώσεων, σε θέματα συνεργασίας, σε θέματα επικοινωνίας, ακόμα και σε θέματα δημοσιότητας. Υπήρξε εισήγηση από συμμετέχοντες να δημιουργηθεί ένα είδος "hub" έτσι ώστε οι διάφοροι οργανισμοί και υπηρεσίες να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε καλές πρακτικές που δεν θα γνώριζαν διαφορετικά.

Δόθηκε επίσης έμφαση και στη σωστή δικτύωση, κάτι το οποίο είναι χρήσιμο σαν πρακτική, αφού μπορεί να φέρει σε επαφή λειτουργούς διαφόρων υπηρεσιών που χειρίζονται θέματα μετανάστευσης και επιστροφής σε άλλα κράτη μέλη, καθώς αυτό θα μπορούσε να βοηθήσει στο να συζητηθούν σχετικές ιδέες, απόψεις και καλές πρακτικές.

Με βάση τα αποτελέσματα της ομάδας εστίασης και την τρέχουσα κατάσταση του έργου, παρουσιάζονται πιο κάτω κάποιες συστάσεις πολιτικής που προτείνονται από την κοινοπραξία του έργου ReNet. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι συστάσεις πολιτικής αντλούνται από τις ανάγκες και τις προκλήσεις που έχουν αναφερθεί κατά τη διάρκεια της συζήτησης της ομάδας εστίασης, από τους εκπροσώπους των διαφόρων σχετικών φορέων.

- Παρουσιάζεται η ανάγκη γνώσης των νόμων της Κυπριακής Δημοκρατίας, που διέπουν τα θέματα επιστροφής ΥΤΧ, όπως επίσης και η αποσαφήνιση κάποιων σχετικών όρων που έχουν να κάνουν με το νομικό πλαίσιο των επιστροφών. Προτείνεται όπως παρέχονται σχετικά σεμινάρια σε λειτουργούς των διαφόρων φορέων που ασχολούνται με θέματα επιστροφών ΥΤΧ. Επίσης, θα ήταν χρήσιμο να ετοιμαστούν και σχετικά εγχειρίδια τα οποία να μπορούν οι λειτουργοί να χρησιμοποιούν μετά την ολοκλήρωση των σεμιναρίων.
- Υπάρχει επίσης και ανάγκη για κατάρτιση των ατόμων που εργάζονται σε σχετικούς φορείς και οργανισμούς όσον αφορά διάφορες μορφές δεξιοτήτων, όπως δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας, διαχείρισης, κοινωνικής προσέγγισης και θέματα πολιτιστικών προσανατολισμών, στα οποία φαίνεται πως υπάρχει ανάγκη από όλους τους οργανισμούς που παρευρέθηκαν στην ομάδα εστίασης ως επιπλέον κατάρτιση/εκπαίδευση. Προτείνεται όπως παρέχονται σε λειτουργούς που έρχονται σε επαφή με ΥΤΧ κατά τη διαδικασία της επιστροφής τους, διαδραστικά σεμινάρια στους παραπάνω τομείς. Θα ήταν χρήσιμο να υπάρχει μια σειρά από σεμινάρια – ένα για κάθε θέμα από τα πιο πάνω – τα οποία να έχουν πρακτικό χαρακτήρα.
- Παρουσιάζεται επίσης και η ανάγκη για ανταλλαγή καλών πρακτικών με φορείς άλλων χωρών, οι οποίες αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τις επιστροφές ΥΤΧ. Η ανταλλαγή καλών πρακτικών μέσα από ένα πανευρωπαϊκό και διεθνές δίκτυο θα συμβάλει στην καλύτερη αντιμετώπιση ειδικών περιπτώσεων, όπως για παράδειγμα σε θέματα επικοινωνίας, σε θέματα συνεργασίας και σε θέματα δημοσιότητας. Προτείνεται όπως η συλλογή καλών πρακτικών διεκπεραιωθεί μέσω ενός εργαστηρίου στο οποίο θα συμμετέχουν εκπρόσωποι διαφόρων φορέων από χώρες της ΕΕ που ασχολούνται με θέματα επιστροφής ΥΤΧ, με απώτερο σκοπό τη δικτύωση φορέων/οργανισμών και την ανταλλαγή στρατηγικών στο θέμα αυτό. Σε συνέχεια του εργαστηρίου θα ήταν χρήσιμη η συμμετοχή λειτουργών σε επιτόπιες επισκέψεις στο εξωτερικό, σε φορείς όπου εφαρμόζονται καλές

πρακτικές για να μπορέσουν να μελετήσουν τις πρακτικές αυτές με σκοπό την υιοθέτησή τους στο Κυπριακό συγκείμενο.

Η κοινοπραξία του έργου ReNet, με βάση τις πιο πάνω ανάγκες και συστάσεις πολιτικής, θα οργανώσει και θα διεκπεραιώσει οκτώ συνολικά σεμινάρια σε όλες τις πόλεις της Κύπρου, όπου θα εκπαιδεύσει εκπροσώπους από φορείς και οργανισμούς που ασχολούνται με θέματα επιστροφής ΥΤΧ στις ανάγκες που έχουν αναφερθεί πιο πάνω.

Βιβλιογραφία

DeBono, Daniela. "The EU's emphasis on migrant returns has some serious human rights problems." *The Conversation: UK edition*; (2017).

Kreienbrink, Axel. "Voluntary and forced return of third country nationals from Germany." *Research Study* (2006).